

KU KASETCHART

80

การประชุมวิชาการระดับชาติ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ครั้งที่ 19

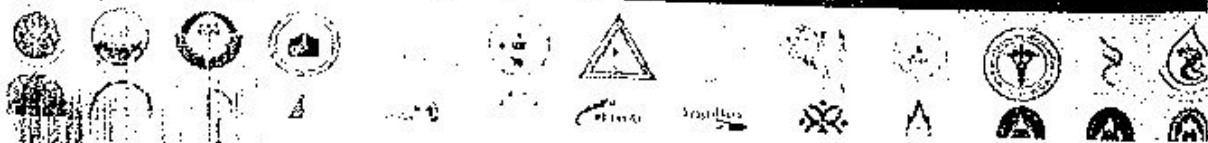
ระหว่างวันที่ 8-9 ธันวาคม 2565

เกษตรศาสตร์อัจฉริยะ สุขภาวะคนไทย สู่ภัยเศรษฐกิจ

Proceedings

ผลงานทางวิชาการ 8 สาขา

1. สาขาพืชและเทคโนโลยีชีวภาพ
2. สาขาสัตวและสัตวแพทย์
3. สาขาวิศวกรรมศาสตร์
4. สาขาศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์
5. สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
และอุตสาหกรรมบริการ
6. สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและการกีฬา
7. สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม
และความหลากหลายทางชีวภาพ
8. สาขาส่งเสริมการเกษตร

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์

People's Participation in Community Development in Ban Khok Subdistrict
Muang District, Phetchabun Province

เกียรติศักดิ์ ร่มเย็น¹, ธิติพร ภาพเสน่ห์², สโรจวรรณ ทองเฒ่า³, วิภากรศมี พรหมพิพิธพันธุ์⁴, ศุภจิต คำมี⁵ และจุฬา เจริญวงศ์⁶
Kiatasak Romyen¹, Thitiporn Phapsanee², Sahaissawat Oongpha³, Wipharat Phonphuthiphan⁴,
Sasuddee Kumatee⁵, and Chula Charanwong⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในตำบลบ้านโคก ทั้งหมด 17 หมู่บ้าน การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณสัดส่วนของจำนวนประชากรและทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ไร่ นา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลามากกว่า 20 ปี ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ตามลำดับ ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้ 1. ประชาชนต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ให้สะดวกยิ่งขึ้น และควรให้ความสำคัญกับทุกชุมชนให้เท่ากันในการส่งงบประมาณให้ชุมชนได้พัฒนา 2. ประชาชนต้องการให้มีการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่เด็กและวัยรุ่นในวัยเรียนทำ เพราะจะได้มีรายได้ช่วยเหลือตัวเอง และครอบครัว และ 3. ประชาชนต้องการให้มีหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ มาดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง และมีการสนับสนุนสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ รวมถึงมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ชุมชนชุมชน, จังหวัดเพชรบูรณ์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of people's participation in the development of Ban Khok Sub-district, Muang District, Phetchabun Province; 2) to study the problems and recommendations of the people towards the participation in the development of Ban Khok Sub-district, Khok, Muang District, Phetchabun Province. This research uses a quantitative research methodology. The sample group was People in Ban Khok Sub-district, a total of 17 villages, were selected by calculating the proportion of the population and doing a simple random sampling. The sample was equal to 388 people. The data collection tool was a questionnaire with 5 levels of estimation. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of the analysis of the level of people's participation in community development in Ban Khok Sub-district, Muang District, Phetchabun Province Overall, it is at a high level. when considering each aspect it was found that it was at a high level in all aspects. Sorted in descending order of average scores as follows: participation in practice, participation in receiving benefits, and participation in decision making, and participation in the evaluation, respectively. Suggestions for people's participation in community development in Ban Khok Sub-District, Muang District, Phetchabun Province are as follows: 1. People want the relevant agencies to add more channels to publicize the news, voice over the line, and Should give equal importance to every community in sending budgets for the community to develop. 2. People want jobs to create jobs for children and adolescents in school age, because they will have income to help themselves and their families; and 3. People want to have agencies and staff to take care of the elderly who are alone. And there is support to create jobs for the elderly. Including health promotion activities for the elderly in the area.

Keyword: Participation, Community development, Phetchabun Province

E-mail address : Kiatasak1848@gmail.com

บทนำ

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2554 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนคนไทยโดยบัญญัติให้ "รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนทั้งในระดับทางเศรษฐกิจ และสังคม การจัดทำวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ" และการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ โดยยึด "สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน" ภายใต้แนวทางปฏิรูปของ "ปฏิรูปของเศรษฐกิจไทย" ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่อันสำคัญของการรัฐ ในการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ชุมชน จนถึงในระดับชาติ รวมทั้งภาคประชาสังคม และระบบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ได้

ปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบในการดำรงชีวิตของคนในตำบลบ้านโคก ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านต่าง ๆ เพราะหากสามารถสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลได้นั้น ก็จะมีการพัฒนาชีวิตกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระโดยความสมัครใจ ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือการปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มิได้หมายถึงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนาของรัฐตามที่รัฐกำหนด แต่ หมายถึงการให้ประชาชน กลุ่ม ชุมชน ร่วมกันคิด และตัดสินใจกำหนดทิศทางการพัฒนาทางดำรงชีวิต ร่วมปฏิบัติตามแผนของกลุ่มหรือของชุมชน และรับประโยชน์ร่วมกัน โดยรัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุน การร่วมคิดและตัดสินใจภายในกลุ่ม เป็นเรื่องยากที่จะทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมจริงๆ และเป็นอิสระในการแสดงออก เพราะสมาชิกในกลุ่มมีศักยภาพ ฐานะอำนาจทางสังคมแตกต่างกัน ปัจจัยวัฒนธรรมบางประการเป็นอุปสรรคต่อความเป็นอิสระในการแสดงออก คนแต่ละคนต่างมีมุมมองในการตัดสินใจต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน ประสบการณ์ต่างกัน เหตุนี้อาจนำไปสู่การไม่ยอมรับทั้งความคิดเห็นของผู้อื่น การมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) ที่ประชาชนในชุมชนได้เข้าไปดำเนินกิจกรรมในชุมชน นับตั้งแต่ร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ ร่วมระบุสาเหตุของปัญหา ร่วมกำหนดวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหาร่วมปฏิบัติกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรมและร่วมรับผิดชอบที่เกิดจากกิจกรรมนี้ ซึ่งประเด็นหลักของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ประชาชนต้องเป็นกระพือในแต่ละขั้นตอน ของการมีส่วนร่วมด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจอย่างอิสระ (ณัฐพร ศรีทอง, ๒๕๕๒) เป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนา โดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริม ชักนำการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ การเรียนรู้ในการคิดร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาส่วนแก้ไข และวางแผนปฏิบัติการ ร่วมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทรัพยากรทางการเงินการคลังของตน อันจะเป็นการตัดสินใจ ในการนำเทคโนโลยีและแนวทางต่างเป็นกิจกรรมของตนเองให้เกิดขึ้น เกิดวิวัฒนาการชุมชนด้วยความเต็มใจ เด็กเยาวชนสามารถของตนเองเพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรของตนเองทั้งจัดการผลิตในสังคมก็จะนำไปสู่การพึ่งพา

ตนเอง การฝึกอบรมประชาชนหรือ ขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วมมีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมือง การดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมิตินั้น ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม การดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน (เกียรตินาคู รุ่งระวีศักดิ์, 2550) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการวิวัฒน์นโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2554) การมีส่วนร่วมจะต้องครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคน ให้สังคมได้ร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนา และทำให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเท่าเทียมกัน
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน สะท้อนการเข้าไปเกี่ยวข้องโดยความสมัครใจเป็นประชาธิปไตย ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการแบ่งสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา การพิจารณาในมิติดังกล่าวการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเชื่อมระหว่างส่วนที่ประชาชนลงทุน (แรงงานและทรัพยากร) เพื่อการพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน
3. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแตกต่างกันไปตามสภาพของโครงสร้างการบริหารนโยบาย และลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิคหรือการดำเนินงานปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน (ปรัชญา เวสารัชช์, 2528)

1.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ตามแนวคิดทฤษฎีของ Cohen and Uphoff (1989: 219-222) ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกสุดคือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในร่างดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนนี้วางไว้
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานตามโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารงานการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์เชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลใดบ้าง

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็น ความชอบ และความกังวล ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มได้

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

2.1 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

Dunham (1985) กล่าวว่า "การพัฒนาชุมชน คือ การร่วมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่น และดำเนินงานในในแนวทางที่ตนต้องการการพัฒนาชุมชนในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือกำลังของราษฎรในชุมชนนั้นในการช่วยตัวเอง และร่วมมือกันดำเนินงาน และจะลัองได้รับความช่วยเหลือทั้งด้านวิชาการด้วยจากหน่วยงานราชการ หรือองค์การอาศรมีอื่น ๆ ส่วนคำนิยาม "การพัฒนาชุมชน" ซึ่งองค์การสหประชาชาติยึดถือเป็นมาตรฐานอยู่มีดังนี้ คือ "การพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยความร่วมมือกำลังของราษฎรเองกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชนนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้น และผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตของชาติ และเพื่อให้ราษฎรสามารถดูแลตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่"

2.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

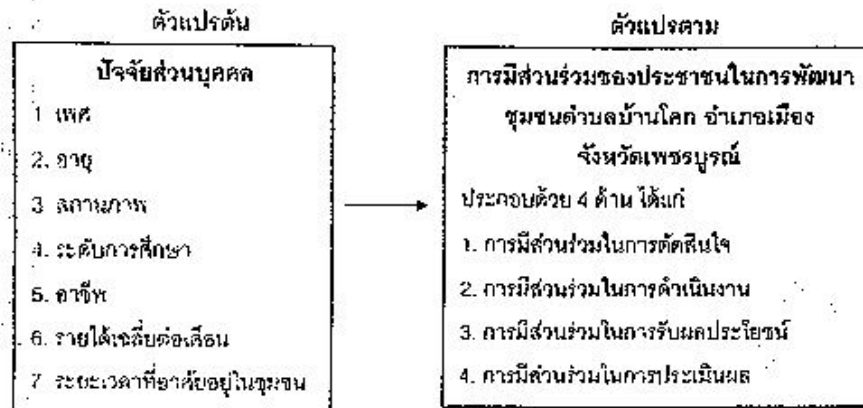
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนต่อไปที่ขาดไม่ได้ เพราะถ้าหากเจ้าหน้าที่ต้องการ แต่ผลงานการพัฒนาวัตถุให้เสร็จสิ้นโดยจับใจก็จะดำเนินการวางแผนงานด้วยตนเอง ผลที่ตามมาก็คือต่อไปเมื่อราษฎรเจ้าหน้าที่ ประชาชนที่ไม่สามารถจะดำเนินการวางแผนงานได้ด้วยตนเอง อาจมีความยากลำบากที่จะผลักดันให้เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เป็นเพียงเพื่อนของประชาชนในการวางแผน เพราะประชาชนอาจจะมีการศึกษาน้อย แต่ก็ไม่ให้เขาเข้าร่วมในขั้นตอนนี้ โอกาสที่ประชาชนจะได้รับการศึกษา และพัฒนาตนเอง ในการวางแผนดำเนินงานก็จะหมดไปเพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่จะต้องทำให้ได้ว่า การศึกษาใดก็ตามต้องเริ่มจากความยากง่ายเร็ว ชั่ว จากระดับของผู้ที่จะรับการศึกษา ไม่ใช่จากระดับความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่

2. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ประชาชนที่มีแรงงาน และมีประสบการณ์ที่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมขั้นนี้ ได้เพราะในกิจกรรมพัฒนาบางประเภทถ้าหากให้ประชาชนร่วมลงทุนในกิจกรรม จะทำให้เขามีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดการบำรุงรักษา รักษาและวางแผน ในทางตรงข้าม ถ้าเขาไม่เข้าร่วมในขั้นตอนนี้ ถ้าการลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากภายนอกถ้าเกิด อะไรเสียหาย เขาก็ไม่เดือดร้อนมากนัก เพราะเมื่อไม่ใช่ของเขา เขาก็จะไม่บำรุงรักษา ไม่รักไม่ห่วงแหน นอกจากนั้นการเข้าร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง จะทำให้เขาเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และความสามารถดำเนินการจะมีขึ้นด้วยตนเองต่อไปได้

3. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ประชาชน ควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เพื่อที่จะสามารถบอกได้ว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร ดังนั้นในการประเมินผลก็ควรที่จะต้องมีส่วนร่วมทั้งประชาชนในชุมชนนั้นเอง และคนนอกชุมชนช่วยกันพิจารณาว่า กิจกรรมที่กระทำลงมานั้นมีคุณค่าหรือไม่ดีอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการทำงานกิจกรรมร่วมกัน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยนำแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม: 1 ประการของ Cohen and Uphoff (Cohen and Uphoff, 1979 อ้างถึงใน พระอริยชัย สนธิคุณใน (วรรณานิธิ), 2563) มาประยุกต์ใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ คณะผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจำนวน 12,033 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (เจ้านินทร ศิลปราช, 2557) ที่มีความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน จากนั้นแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 17 กลุ่มหมู่บ้าน และสุ่มแบบแบ่งชั้นเพื่อแบ่งตามสัดส่วนของหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ตามขั้นตอนโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า

1.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและความมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม และนำร่างแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง และแก้ไขเพื่อความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม

2. การทดสอบและตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษา

คณะผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขสำนวน และภาษา เพื่อให้ได้ข้อความที่มีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้ (Tryout) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 30 คน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนแบค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92 ซึ่งค่าเกณฑ์สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากจากคณะกรรมการและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในระยะเวลาที่กำหนด ได้แบบสอบถามที่สามารถใช้ได้จำนวน 388 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลความหมาย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโลก อำเภอนื่อง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด

3. นำคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ยและกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556:100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4. วิเคราะห์และสรุปผลข้อเสนอนี้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโลก อำเภอนื่อง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด มาวิเคราะห์รวบรวมเนื้อหาที่มีลักษณะสอดคล้องกันด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรจำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 60.83 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.72 มีสถานภาพสมรส จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 47.43 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 62.12 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ ทำสวน ไร่ นา จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 71.40 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 75.26 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานานมากกว่า 20 ปี จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 56.19

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโลก อำเภอนื่อง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81, S.D. = .69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ($\bar{x} = 3.93, S.D. = .61$) ด้านการมีส่วนร่วมทรัพยากรประโยชน์ ($\bar{x} = 3.81, S.D. = .77$) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.75, S.D. = .86$) และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ($\bar{x} = 3.73, S.D. = .84$) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

1. ประชาชนต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสารมาก ๆ เคียงตามสายให้ทั่วถึง และควรให้ความสำคัญกับทุกชุมชนให้เท่ากันในการส่งงบประมาณให้ชุมชนได้พัฒนา
 2. ประชาชนต้องการให้มีการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่เด็กและวัยรุ่นในวัยเรียนทำ เพราะจะได้มีรายได้ช่วยเหลือตัวเอง และครอบครัว
 3. ประชาชนต้องการให้มีหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ มาดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง และมีการสนับสนุนสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ รวมถึงมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่
- อภิปรายผล**

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิษณุ หนกจิณดา (2557) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการริเริ่มผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมพงษ์ ฤทธิไธ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ดังนั้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลการวิจัยแต่ละด้านสามารถนำมาอภิปรายผลเรียงลำดับมากไปน้อยได้ ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านโคกอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงพร แสนประเสริฐ (2558) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบาง อำเภอสว่างภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของตำบลบ้านโคก ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 9,000 บาท การเข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนส่วนใหญ่ จึงจะเป็นลักษณะการใช้แรงงานมากกว่าแรงทรัพย์ แรงทรัพย์ก็อาจจะไม่เพียงพอแต่ก็ถือว่าอยู่ในระดับน้อย

2. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลบ้านโคกอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธรรมณี เสงี่ยม (2556) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนของสำนักงานวิสาหกิจตำบลชะแมบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในตำบลบ้านโคกมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

จากการทำงานทำกิจกรรมโครงการพัฒนาตำบลบ้านโคก เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพสตรีในหมู่บ้าน โครงการ
ฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ฯลฯ

3. ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลบ้านโคก
อยู่ในระดับมาก จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประกาดทิพย์ (สุจิตต์พิทักษ์) (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังคงสอดคล้องกับ
งานวิจัยของสุวัดี ไกรสกุล และ จุฬารักษ์ พงษ์ภักดิ์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการ
ตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติ พริกเล็ก และคณะ
(2565) พบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากเนื่องจากประชาชนตำบล
บ้านโคกได้ริเริ่มมีส่วนร่วมตั้งแต่แรก คือ ตั้งแต่การนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาชุมชน ทำให้
ได้รับผลความสำเร็จของโครงการของตน เพราะตนได้มีส่วนในการนำเสนอ เมื่อทางภาครัฐดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว
โครงการที่ได้จึงตอบโจทย์ ตรงตามความตั้งใจใจ รวมทั้งประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่อง
ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรม และ
มีส่วนร่วมกำหนดแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน

4. ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลอยู่ใน
ระดับมาก จึงไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติ พริกเล็ก และคณะ (2565) พบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
ชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการมีส่วนร่วม
ประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างภายนอก
ที่มาร่วมพัฒนาในชุมชน และมีผู้ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน
ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อกระตุ้นให้ประชาชน
มีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานของการพัฒนาตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนทุกสาขา
อาชีพ โดยเฉพาะ ผู้มีรายได้น้อย เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพการฝึกอบรมเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ สนับสนุน
อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการประกอบอาชีพ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมาให้ถูกต้องกับความเป็น
จริงทั้งยังมีการชี้แจงรายละเอียดด้านงบประมาณในโครงการต่าง ๆ และการบริหารงานด้านอื่น ๆ รวมไปถึงการทำ
ประชาพิจารณ์ทุกครั้งก่อนที่จะมีการจัดเวทีโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนชุมชนได้รับทราบด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนหรือส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดย
การประเมินผลการใช้แหล่งทางสถิติที่สูงขึ้นสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ
2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อช่วยเติมเต็มข้อมูลที่ได้มา
จากการใช้วิธีการอื่น ๆ ให้ความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติจักร ชันะลวลัง. 2550. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลด้านการ
บริการจัดหางาน. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางานกระทรวงแรงงาน.
ณัฐพร ศรีทอง. 2552. การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ:
ไอเดียสโตร์.
- ธรรมณี สระบัว. 2556. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ชะแมง
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิชาการ มจร. สุพรรณบุรี, 1(1), 61-68.
ดวงพร แสงประเสริฐ. (2558). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
บาง อำเภอสว่างภูมิ จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 7(2), 39-55.
ธำนิษฐ์ ศิลปิจาร. 2557. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 15.
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญบิลริ้นสอาร์แอนด์ดี.
- ปาวศักดิ์ จูธรรมโน และคณะ. 2554. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. พิมพ์
ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.อีกราฟฟิคส์ จำกัดและกราฟฟิคส์ จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2556. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีธญา เวลชาวัชร. 2558. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาประพนธ์ สิริเมโธ (ฐิตินิธิกุล). 2556. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระธวัชชัย สุนทรอินทร์ (วรรณภาวิน). 2561. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล
เมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิมล หนกจินดา. 2557. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลห้วยไทร
อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุชาติ ทวีเหล็ก ไพรัตน์ จันทา และคณะ. 2565. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ปีที่ 9
ฉบับที่ 4 (เมษายน 2565): 436-452
- สุวิทย์ ไกรสกุล และ รุชานภรณ์ คงรักภิวัฒน์. 2560. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. วารสารร่วมพฤษภ ปีที่ 35 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม -

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 19 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน วันที่ 8-9 ธันวาคม 2565

สิงหาคม 2560 : 119-140.

เดวิพงษ์ อู่โค.2551.การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบางค้อแหลม

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น.2563.คู่มือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน.กรุงเทพฯ: ฝ่าย

บริหารงานทั่วไป สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น (ค.น.ปท.).

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก.ข้อมูลประชากร.แหล่งที่มา <https://www.ban-khok.go.th/condition.php>

สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565